

**МЕЖДУНАРОДНЫЙ КОНКУРС МЕТОДИЧЕСКИХ РАЗРАБОТОК
«УРОКИ ПОБЕДЫ»**

Номинация «Лучший урок родного языка»

**Узагальнення та систематизація знань із теми
«Пряма та непряма мова. Діалог. Цитати»**

Рідна мова (українська), 9 клас

**Разработчик: Яровая Ирина Викторовна,
учитель украинского языка и литературы
МБОУ «Средняя общеобразовательная школа № 43»
муниципального образования
городской округ Симферополь
Республики Крым**

г. Симферополь, 2019

Рідна мова (українська), 9 клас.

**План-конспект уроку
Узагальнення та систематизація знань із теми
«Пряма та непряма мова. Діалог. Цитати»**

Особистісні результати: формування ціннісного ставлення до Батьківщини, рідної мови, культури; формування уявлень про етичні цінності культури українського народу; розвиток емоційно-моральної чуйності, співпереживання, навичок співпраці; формування уявлень про правила етичної поведінки, поваги до іншої думки і культури інших народів; розвиток здатності використовувати набуті знання і вміння в житті; виховання шанобливого ставлення до історії народу-переможця у Великій Вітчизняній війні.

Метапредметні результати: розвиток уміння усвідомлено будувати мовне висловлювання відповідно до навчальної задачі, складати тексти в усній та писемній формах; формування вміння використовувати мовні засоби для вирішення комунікативних і пізнавальних завдань; оволодіння діями порівняння, аналізу, класифікації, узагальнення, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, побудови міркувань; формування вміння виконувати і перевіряти письмові роботи, аналізувати свої знання з рідної (української) мови на міжпредметному рівні; формування умінь використовувати українську мову з метою пошуку різної інформації, уміння складати власне висловлювання на задану тему.

Предметні результати: узагальнення та систематизація знань учнів щодо прямої мови, цитати, діалогу; аналіз мовного матеріалу, удосконалення навичок, пов'язаних із пунктуаційною грамотністю, комунікативною компетентністю, смисловим читанням; знання основних правил правопису, вміння застосовувати вивчені правила в шкільному і повсякденному житті; уміння правильно будувати мовні висловлювання відповідно до завдань, складати тексти в усній і письмовій формах.

Тип уроку: урок узагальнення та систематизації знань.

Хід уроку.

1. Організаційний момент.

2. Оголошення теми та мети уроку.

Поетична хвилинка.

Платон Воронько.

«Я той, що греблі рвав»

Я той, що греблі рвав.

Я не сидів у скелі,

Коли дуби валились вікові.

У партизанській лісовій оселі

На пережовклій, стоптаній траві

Лежав, покритий листям пурпуровим,

І кров текла по краплі крізь бинти,

А Лісовик з обличчям сивобровим

Питав мене: «Чи всі порвав мости?» –

«Усі...».

Тоді, схилившись наді мною,

Сиділа ніжна Мавка цілу ніч,

Туманною повита пеленою,

Із карабінним чересом опліч,

Вона, зітхнувши, почала співати:

«Чому ж сього не можна запитати?

Он, бачиш, там питає дика рожа:

«Чи я хороша?»
 А ясен їй киває в верховітті:
 «Найкраща в світі». –
 «Ти, найкраща в світі,
 Врятуй мене,
 Бо там, на синім Пруті,
 Іще стоять незірвані мости,
 По них повзуть прожерливі і люті
 Зелені змії». –
 «Можу принести
 Жив-гай-трави – і смерть вона відгонить».
 І принесла, оббігавши луги.
 І полетіли ферми й ланжерони
 На прикарпатські гострі береги
 У грозовому реготі веселім.

Я той, що греблі рвав,
 А не сидів у скелі.

– Як ви думаєте, яка тема та головна думка цієї поезії?

Велика Вітчизняна війна увірвалася страшним буревієм, вихором, навіть смерчем, у мирне життя сотень, тисяч, мільйонів людських життів. Вона стала трагедією ХХ століття. Ось уже минуло 75 років із Дня Перемоги. Але до сьогодні вона озивається болем втрат, пам'яттю жаклих і щасливих хвилин, які наблизили Перемогу. Про неї багато сказано і написано. Пунктуаційні знаки допомагають нам правильно оформити висловлювання на письмі.

– Які пунктограми, що мають безпосереднє відношення до теми уроку, є в цих поетичних рядках? Назвіть їх.

– Чим закінчується вивчення будь-якої урочної теми чи розділу? А який урок йому передує? **Сформулюйте тему уроку і запишіть її у зошити.**

Удома вам було запропоновано з'ясувати, які знання і вміння з теми «**Пряма та непряма мова. Діалог. Цитати**» ви вже засвоїли і при виконанні яких вправ у вас виникають труднощі. Озвучте свої таблиці «**Знаю, умію, відчуваю труднощі**»

Знаю	
Умію	
Відчуваю труднощі	

Отже, сформулюйте мету і задачі уроку.

3. Актуалізація опорних знань учнів.

А) Робота біля дошки.

- *Індивідуальна робота:* написати всі можливі схеми з використанням прямої мови, діалогу, цитати (учні працюють біля дошки).

Б) Інтерактивна гра «Так чи Ні» з елементами сигнальних карток:

1. Чужа мова – це мова іншої особи, не мовця, не автора? *Так*
2. Дослівне відтворення чужої мови – це пряма мова? *Так*
3. Основну частину конструкції з прямою мовою становлять слова автора? *Ні* (пряма мова).
4. Різновидом прямої мови є діалог? *Так*
5. Нова репліка діалогу записується з нового рядка? *Так*
6. Репліки діалогу інколи беруться в лапки? *Так* (Коли? – коли записуються підряд, а не з нового рядка, а між ними ставиться тире)

7. Цитати завжди беруться в лапки? *Ні* (не беруться, якщо цитується віршований текст)
8. З малої літери пишеться цитата? *Так* (Коли? – коли є частиною речення)
9. Епіграф є різновидом цитати? *Так*
10. Чи можна пряму мову замінити непрямою? *Так*

В) Увага на дошку! Замініть пряму мову непрямою:

Гарріет Бічер-Стоу зауважила: «Коли вам стає дуже тяжко, і навколо все проти вас, і, здається немає сили терпіти більше жодної хвилини, нізащо не відступайте, саме у такі хвилини зароджується перемога».

– Перевіримо схеми на дошці. Чи допущені недоліки? (Якщо є помилки, учні їх виправляють)

4. Виконання вправ на закріплення вивченого

А) Робота з відеороліком (учням пропонується трейлер до кінофільму «Битва за Севастополь»)

- *Бесіда з учнями:*

1. Яким подіям присвячена кінострічка?
2. Чи дивилися Ви її?
3. Чим вразила Вас вона?
4. Яке висловлювання із фільму, на вашу думку, є ключовим? (**Війна – це не тільки смерть... Війна – це таке життя.**)

Б) Робота біля дошки.

Увага на дошку! Виправити пунктуаційні помилки у висловлюваннях.

– Я часто замислююсь над тим, як можна було не тільки вижити, але і зберегти людське обличчя в жахливі часи Великої Вітчизняної війни – тихо промовила Олена Авдеева, переглянувши кінофільм «Битва за Севастополь». Її однокласник, Костянтин Трушко, не замислюючись, відповів – Людина повинна залишатися людиною завжди: під час війни або у мирний час. Адже не випадково один із героїв фільму сказав – «Війна – це не тільки смерть... Війна – це таке життя».

– Діти, а як Ви розумієте це висловлювання?

– Якщо «війна – це таке життя», то яким же воно було?

– Що довелося пережити нашому народу за часи Великої Вітчизняної війни і не втратити людське обличчя?

В) Робота в групах.

Жеребкування (капітани обирають завдання для груп).

1, 3 групи: *написати міні-твір-роздум у художньому стилі на тему «Війна – це не тільки смерть... Війна – це таке життя», використовуючи пряму мову (5-7 речень).*

2, 4 групи: *перекласти вірш українською мовою, пояснити вживання пунктуаційних знаків.*

Победа грезилась, мечталась.

Был дорог жизни каждый миг...

Тут я спросил: Как... воевалось?..

«Обычно, – произнес старик, –

Война ни есть какое дело.

Мир – вот что главное, сынок».

Чтоб миру быть – нужна тут смелость:

Не допустит несчастий срок...

(Герентий Травник)

- *Перевірка результатів роботи (озвучення і коментування).*

Г) Вправа «Модифікації»: на основі уривку із оповідання О. Довженка «Воля до життя» створіть діалог, розкриваючи проблему, якої торкається автор. Поясніть розділові знаки при діалозі.

Ранок був хмарний, сірий. Хірург опустив голову на руки і замислився.

Раптом сильний грюкіт у двері змусив його здригнутись. Хірург глянув – Карналюк! Він стояв у дверях у самій близькі, в мокрих од крові та гною бинтах і весь у холодному поту. «Перев'язку! – застогнав Карналюк і, простягнувши вперед праву руку, рушив до операційного столу. Жить хочу! Давайте мені перев'язку і все, що треба!..» Карналюк ішов до операційного столу, розхитуючись, немов на палубі корабля в ураганному морі.

Вражений небаченим видовищем, хірург прикипів до місця. Страшний був Карналюк і прекрасний. «Ви думаете, я вже помер?.. Перев'язку! Дайте!.. Жить хочу!» – прокричав Іван і упав на руки лікарю. Схвильований хірург підняв його, як хлоп'я, і поклав на стіл.

Асистент лікаря не вірив у те, що хлопця можна врятувати. «Він уже сам себе врятував, – проказав хірург дзвінким голосом. – Держіть... Так... Ну, держіть же, чорт би вас забрав!»

Він почав працювати весело, з надзвичайною енергією і, працюючи, милувався з Карналюка. Хірург працював із надзвичайним натхненням і любов'ю. Ніколи ще не хотілось йому так палко врятувати життя людини, як зараз. Так сила опору смерті помножила силу лікаря, і цю силу лікар вертав хворому. Коли Карналюк розплющив очі, хірург зворушено сказав, що Іван виграв генеральну битву майже без всяких засобів до перемоги. «Дякую вам. Ви навчили мене жити. Я схилиюсь перед благородством вашої волі», – промовив лікар.

Коли Карналюка виносили з операційної на койку, йому аплодувала вся палата. Поранені з гордістю дивилися на свого товариша і радісно дякували йому. Їм також передавалась його воля до життя.

5. Підсумок уроку. Оцінювання.

6. Рефлексія.

Відновіть цитату, прокоментувавши знаки. Поясніть смисл отриманого висловлювання. Порівняйте з оригіналом.

Олександр, стверджує, людина, людини, на війні, стільки й, це воля, скільки волі, є воля, нема людини, є людина, нема волі, Довженко.

«Людина на війні – це воля. Є воля – є людина! Нема волі – нема людини! Скільки волі, стільки й людини», – стверджує О. Довженко.

7. Домашнє завдання.

Підготуватися до контрольної роботи з теми «Пряма та непряма мова. Діалог. Цитати».